

оскільки відсутність у ньому людини автоматично означає відсутність космосу як певного упорядкованого середовища реалізації життя. Таким чином, Рансмайр змальовує кінець людини як кінець часу, тобто духовної хронологічної перспективи. Сутність каміння в романі є втіленням безпосереднього вияву мертвої матерії. Буття каміння як засіб досягнення вічності є останньою метаморфозою вічності. Смерті тепер не існує, бо вона не має протилежної точки відліку – життя. Історія людини полягала в безперервності повторень і складала вічну циклічність космосу. Кінець історії людини означає кінець історії космосу.

Усвідомлення скінченності людини на тлі безконечності матерії – це спонукальна причина одухотворення всесвіту. У Рансмайра безконечність втілюється безпосередньо в самій собі людиноподібними істотами. Текст як свідчення самоусвідомлення зникає, камінь усвідомлює себе тільки як камінь. Тексти Назона теж перетворюються на камінь, символізуючи вічність духу, але вони з часом зникають, поступово вкриваючись товстим шаром слимаків, заростаючи лишаями. Зостається тільки каміння як сутність первинного безпосереднього вияву вічної матерії.

Кам'яні люди серед каміння – це вічність у вічності, це кінець людини (історії) і кінець міфу (циклічності). Так Рансмайр у романі “Останній світ” вирішує есхатологію конфлікту сучасної цивілізації, прогножуючи його розв'язання настанням дійсно останнього назавжди.

Література

1. Зварич І.М. Міф у генезі художнього мислення. – Чернівці: “Золоті литаври”, 2002. – 235с.
2. Рансмайр К. Останній світ. – Київ: “Основи”, 1994. – 206с.
3. Фрезер Дж. Фольклор в ветхом завете. – Москва: “Политическая литература”, 1985. – 511с.
4. Элиаде М. Трактат по истории религий. – Санкт-Петербург “Алетейя”. – Том1. – 1999. – 394с
5. Ransmayr Ch. Die letzte Welt. – Frankfurt am Main: Fisher Taschenbuh Verlag. – 2001. – 317S.

Король А.В.

Чернівецький національний університет

АДАПТАЦІЯ ЖАНРОВОГО УНІВЕРСУМУ ПРИТЧІ ДО ПЕРСОНАЛЬНОГО ПИСЬМЕННИЦЬКОГО ДОСВІДУ

Притча виникла в сиву давнину й знайшла своє вираження насамперед у Біблії, далі поширювалася в різних мовних культурах, у літературі періоду Київської Русі, у давній українській

літературі та не втратила своєї актуальності й дотепер.

Розглянемо сучасний випадок з досвіду Віктора Олександровича Міняйла – відомого письменника, творця сучасного літературного процесу, автора низки різножанрових творів, який починав з лірико-гумористичних повістей та оповідань, згодом дав зразки суворой романістики та химерної прози, а відтак прийшов до філософського роману.

Сьогодні В.Міняйло пише притчі. Мотивація проста: “Моє сьогоднішнє тверде рішення взяти, як кажуть, на озброєння притчі, — говорить письменник, — виникло від усвідомлення свого дуже похилого віку: мені вже 82 роки, й Бог не дасть мені часу на написання великого за обсягом твору: як звичайно, ще в порівняно молодому віці я витрачав на роман від 2 до 4 років, а останній (“Вічний Іван”) забрав у мене 7 років життя (як правило, чим досвідченіший письменник, тим пильніше він працює — зростає самовпевненість). Отже — якомога менший обсяг, щоб навіть за день до свого кінця можна було почати й закінчити твір... Такий розрахунок...”[3, 2].

У притчі ми бачимо певну оповідь, написану чи розказану заради повчання. Вже в Біблії Соломон дає визначення мети своєї книги притч: “Щоб пізнати премудрість і карність, щоб зрозуміти розсудні слова, щоб прийняти напоумлення мудрости, праведности, і права й простоти, щоб мудрости дати протодушним, юнакові – пізнання й розважність. Хай послухає мудрий – і примножить науку, а розумний здобуде хай мудрих думок, щоб пізнати ту приповідь та загадкове говорення, слова мудреців та їхні загадки”[1, 779].

Зображувані події й образи притчі являють собою широке узагальнення, а потім набувають конкретного значення й реалізуються в певній свідомості як приклад, урок, з якого можна зробити певні висновки, відповідно до особистих світоглядних позицій.

У будь-якій національній літературі притча стає особливо популярною в періоди ідеологічних утисків, коли письменники не мають змоги говорити відкрито й змушені звертатися до “езопової мови”. Так і пояснює В.Міняйло появу своїх перших притч – “аби натягти носа редакторам і цензорам”, “від езопівського лукавства”.

Тут доречно було б навести приклад притчі політичного звучання “Про Господаря і Осла”, написаної автором за радянських часів:

“Ситий і доглянутий Осел стояв на прив’язі і кричав.

- Чого ти реवेश? — спитав його Господар, закладаючи в ясла добру в’язку сіна.

А Осел усе кричав.

- *О невдячний!* — розгнівався Господар, вивів Осла на сніг, прив’язав коло повітки й кинув півв’язку сіна.

А Осел усе кричав.

Тоді Господар вивів Осла на гострий вітер, прив'язав коло огорожі й кинув чверть в'язки сіна.

І Осел замовк...

На цьому замовкає й притча. Ми бачимо, що в даному разі форма виходить за межі традиційної побудови, у ній відсутнє повчання як таке. Натомість автор лише окреслює певну проблему, не виголошуючи власних висновків. Така побудова вже сама по собі дає простір для багатьох рецептивних рішень.

Притча тісно пов'язана з іншими жанрами, такими як парабола, загадка, переказ, прислів'я, анекдот. Особливо споріднена вона з байкою. Спільними зовнішніми ознаками для цих двох жанрів є повчальність, алегоричність, філософічність. Однак, на відміну від інших жанрів, де ідея випливає із зображуваних подій, у притчі до наперед заданої ідеї підбираються події [3, 444]. Таку побудову ми можемо спостерігати й на прикладі наступної притчі "Про Вино й Розбитий Глек":

"...Пишалося Вино своїм незрівняним букетом. І ще хвалилося: я рожеве, як дівоче лице після сну, я терпке, як істина, й форми мої, мов у вродливиці, незрівнянні!

А в череп'яного Глека, що в нього налите було Вино, від гострого обурення на ту безсовісну похвальбу стався інфаркт міокарда – він луснув.

І розлилося Вино й зсезло в піску, так і не збагнувши простої істини – про єдність форми й змісту..."

Тут також відсутнє пряме повчання, але, завдяки притчевій образності (в даному випадку образи-символи), створюється ситуація аналогії, зіставлення, домислення, внаслідок чого виникає підтекст, через який автор стверджує актуальну ідею філософського змісту.

Отож, аналізуючи сучасні жанрові інтерпретації притчі, ми переконаємося в їхній життєздатності, яка полягає в тому, що ця форма вміло адаптується до специфічних тенденцій будь-якої національної літератури певного часу.

Література

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого и Нового Заповіту. – М., 1998. – 1523с.
2. Клим'юк Ю.І. Притчевість як засіб художнього зображення // Питання літературознавства. Науковий збірник. Випуск 3 (60). Слов'янські літератури. – Чернівці, 1996. – С.132-141.
3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред А.Р.Волкова. — Чернівці: Золоті литаври, 2001. — 636с.
4. Міняйло В.О. Інтерв'ю № 4. 14 січня 2002 року. // Рукопис письменника. — 3с.
5. Червінська О.В. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади: Навчальний посібник. — Чернівці: Рута, 2001. — 56с.